

Doi: 10.31470/2309-15-17-2020-1-66-78

УДК 378.37.01:[811.161.2+821.161.2]

Integration study of historical and literary monographic topics in the process of future the teachers of the ukrainian language training

**Інтеграційне вивчення історико-літературних монографічних тем
у процесі підготовки майбутніх учителів
української мови та літератури**

Ovdiichuk Lilia

PhD in Pedagogics, Associate
professor, doctoral student

Овдійчук Лілія

кандидат педагогічних наук,
доцент, докторант

E-mail: lilia_regi@ukr.net

orcid: orcid.org/ 0000-0002-0268-5969

Pereiaslav-Khmelnysky
Hryhorii Skovoroda State
Pedagogical University
30, Sukhomlynskyi Str.,
Pereiaslav, Kyiv Reg.,
Ukraine, 08401

ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький
державний педагогічний університет
імені Григорія Сковороди»
вул. Сухомлинського, 30,
м. Переяслав, Київська обл.,
Україна, 08401

Original manuscript received: October 14, 2020

Revised manuscript accepted: October 15, 2020

ABSTRACT. *This article reveals the features of integrated study of historical and literary monographic topics in the process of the future teachers of Ukrainian language and literature professional training. On the basis of analytical-synthetic and comparative methods of analysis of scientific works the main aspects of interdisciplinary integration at the content and activity levels are clarified. It is proved that historical and literary monographic topics are fundamentally important in the course of the history of literature, but they are insufficiently elaborated from the theoretical and methodological point of view. The author of the article defined the basic principles of integration study of historical and literary monographic topics by students of the speciality of the Ukrainian language and literature at the level of content with the following disciplines “Philosophy”, “History and Culture of Ukraine”, “Psychology”. To implement interdisciplinary integration, a graphical systematizer in the form of a synchronous universal table-matrix “Historical Age: social-political, scientific, literary and artistic phenomena” is proposed. The article represents the study of the monographic topic “Ivan Franko. Life and Creative Works” and its components: biography, general overview of creativity, study of individual works by integrating into the traditional educational process of the latest technologies:*

multimedia presentations with algorithmic support for their viewing. The algorithm provides various aspects of the integration study of the artist's biography: historical, philosophical, psychological, culturological, artistic, which actualizes the knowledge of these disciplines. The general review of the writer's creative works is proposed to be developed in the form of a network - a graphic systematizer, which reflects the hierarchical and causal relationships between the components (genera, genres, styles). Internal and subject integration between the sections of literary science of fiction is used during the study of various works of the writer. The relationship between biography and creativity is revealed in accordance with the writer's letters, which reveal the ideas, the author's vision of the work, which is an important addition to its analysis and interpretation.

The study focuses on analytical and synthetic work on the content and the form of the studied works through the integration of perception and understanding belles-lettres with other kinds of arts: painting, sculpture, music, cinema, theater. The effectiveness of the integration of educational and extracurricular educational activities is represented through description of the brain-ring "Ivan Franko in reception of a modern student of philology" conducted by the author.

The article summarizes and publishes practical developments: methodological developments for the study of monographic topics and data on the approbation of the author's methodology (analysis of completed tasks, learning outcomes of students). Thus, in the process of such training, future teachers of the Ukrainian language and literature form integration-literary competence, which is an important component of their professional training.

Given the positive results of the integration study of monographic historical and literary topics, it is necessary to test this methodology in higher educational institutions that train the future teachers of the Ukrainian language and literature. Scientific research concerning the study of monographic topics on the "History of Foreign Literature" on the basis of semantic and activity integration with the "History of Ukrainian Literature" are promising.

Keywords: *historical and literary monographic topics, future teachers of the Ukrainian language and literature, interdisciplinary integration at the content level, integration at the activity level, algorithm for viewing multimedia presentations, integration and literary competence.*

Актуальність теми дослідження. Професійна підготовка майбутніх учителів української мови та літератури базується на новітніх підходах, що задекларовані в основних документах, які регламентують здобуття вищої освіти на бакалаврському та магістерському рівнях. Засадничими принципами у фаховій підготовці бакалаврів та магістрантів у законах України «Про освіту» (1991), «Про вищу освіту» (2014), «Концептуальних засадах розвитку педагогічної освіти України та її інтеграції в європейський освітній простір» (2004), «Білій книзі національної освіти в Україні» (2010), «Національній стратегії розвитку освіти в Україні на 2012 – 2021 рр.»

(2012), Педагогічній Конституції Європи (2013), галузевій Концепції розвитку неперервної педагогічної освіти (2013), Національній доктрині розвитку освіти України в XXI столітті, галузевих стандартах (проект) визнано формування компетентностей: ключових, предметних, професійних. Виокремлення інтеграційно-літературознавчої компетентності та її формування у процесі літературної освіти на сьогодні є важливою для забезпечення повноцінної фахової підготовки бакалаврів спеціальності 014 Середня освіта (Українська мова і література).

Постановка проблеми. В освітньо-професійній програмі першого рівня вищої освіти за спеціальністю: 014 Середня освіта (українська мова і література) для вчителя української мови та літератури закладу середньої освіти зазначено, що «здатність розв'язувати складні спеціалізовані практичні завдання в галузі середньої освіти, що передбачає застосування концептуальних методів освітніх наук, предметних знань, психології, теорії та методики навчання і характеризується комплексністю та невизначеністю умов організації освітнього процесу в закладах середньої освіти» є інтегральною здатністю (компетентністю). (Освітньо-професійна програма, 2018). Тому в процесі фахової підготовки майбутнього вчителя української мови та літератури повинен превалювати принцип поєднання змісту, форм, методів навчання з процесом взаємодії суб'єктів викладання та учіння. На цих засадах ґрунтується й літературознавча освіта бакалаврів, яка забезпечується теоретико- й історико-літературними курсами. Ці предмети є нормативними і базовими у професійній складовій навчального плану підготовки бакалаврів спеціальності 014 Середня освіта (Українська мова і література) (Навчальний план, 2018). Основою літературної освіти студентів означеної спеціальності є історико-літературні дисципліни, зокрема «Історія української літератури» та «Історія зарубіжної літератури», які вивчаються протягом 8 семестрів. Найбільш значні за обсягом навчального матеріалу є історико-літературні монографічні теми. Вивчення їх в сучасних умовах діджиталізації освіти потребує певної методичної корекції та новітнього підходу. Вирішення цієї проблеми можливе, якщо застосувати інтеграційний принцип опанування означених тем.

Аналіз останніх досліджень і публікацій засвідчив, що інтеграція як педагогічна проблема опрацьовується науковцями у різних аспектах. Інтеграційні процеси у педагогічній теорії і практиці дослідив М. Борулава, а характеристики сучасної педагогічної інтеграції детально розкрито О. Пузанковою. Українські вчені С. Гончаренко, Ю. Жидецький, М. Іванчук, С. Клепко, Я. Кміт, І. Козловська, О. Комар, Р. Мустафіна, В. Нічишина, О. Сергеев, В. Сидоренко, Я. Собко, Ю. Стиркіна, М. Чепіков, Л. Шаповалова, В. Якиляшек, Т. Якимович відстоюють формування системи предметно-інтегративного навчання як взаємодоповнення процесів інтеграції та диференціації. Однак науковці розглядають між-дисциплінарний підхід як такий, що інтегрує не тільки зміст, а й методи, моделі, дані з різних дисциплін. «Під змістом інтегративного підходу у професійній підготовці майбутніх учителів у вищій школі слід розуміти

єдність процесів інтеграції змісту, форм та методів навчання і процесу взаємодії суб'єктів викладання та учіння при домінуючому значенні процесу інтеграції змісту» (Нічишина, 2014: 178-179).

Перспективність застосування інтеграційних методик у фаховій підготовці студентів у закладах вищої освіти були предметом наукових розвідок Д. Власова, М. Дзюбенко, Л. Дольнікової, Л. Ємчик, Я. Кміта, А. Колота, З. Курлянд, П. Лернера.

Хоча процес фахової підготовки майбутніх вчителів української мови та літератури у різних його аспектах досліджували Л. Базиль, М. Вовк, Н. Волошина, Н. Голуб, О. Горошкіна, А. Градовський, Г. Клочек, С. Жила, О. Ісаєва, О. Караман, С. Караман, О. Копусь, В. Коваль, О. Куцевол, Н. Побірченко, Н. Остапенко, Н. Романишина, О. Семенов, Т. Симоненко, А. Ситченко, І. Соколова, Б. Степанишин, Г. Токмань, Ф. Штейнбук та ін., проте дослідження проблеми застосування інтеграційного підходу у професійній освіті бакалаврів спеціальності 014 Середня освіта (Українська мова та література) не було. Частково це питання розкрили Л. Базиль, О. Куцевол, Н. Романишина, акцентуючи на можливості інтеграції навчальних дисциплін на літературознавчій основі та на поєднанні інноваційних форм і методів навчальної діяльності студентів з уже традиційними і достатньо апробованими формами і методами викладання у вищій школі. Проблему інтеграції засобів ІКТ у систему професійної освіти майбутніх учителів української мови і літератури досліджують О. Кучерук, С. Караман, О. Караман, Н. Віннікова.

Мета і завдання статті. Мета статі полягає у з'ясуванні особливостей вивчення історико-літературних монографічних тем у процесі підготовки майбутніх учителів української мови та літератури на засадах міждисциплінарної інтеграції на змістовому та діяльнісному рівнях.

Завдання:

- проаналізувати наукові праці з обраної теми, з'ясувати основні аспекти міждисциплінарної інтеграції на змістовому та діяльнісному рівнях;
- визначити основні теоретико-методичні засади інтеграційного вивчення історико-літературних монографічних тем студентами спеціальності Українська мова та література;
- узагальнити й оприлюднити практичні напрацювання з означеної проблеми.

Матеріал і методи досліджень. Матеріалом дослідження є наукові праці з проблем інтегрованого підходу у фаховій освіті, теоретико-методичні напрацювання з історико-літературних курсів. У процесі роботи було використано теоретичні та емпіричні методи наукового дослідження. Аналітико-синтетичний та порівняльний методи застосовувалися у процесі вивчення наукових джерел для визначення рівня опрацювання проблеми на сучасному етапі. Емпіричний метод було використано під час вивчення питання в реальних умовах навчання, а метод моделювання – під час формування авторської методики інтеграційного вивчення історико-літературних монографічних тем.

Результати та їх обговорення. Інтеграційний підхід у процесі літературознавчої підготовки майбутніх учителів української мови та літератури можливий на різних рівнях: змістовому та діяльнісному.

Міждисциплінарна інтеграція передбачає зв'язки літературознавчих дисциплін, зокрема історико-літературних курсів, з нормативними предметами з циклу загальної підготовки: «Філософія», «Історія і культура України», «Психологія» на рівні змісту, оскільки має у своєму арсеналі цілий спектр спільних тем, понять, проблем, а також спільну гуманістичну основу. Окрім того, у процесі змістової інтеграції неминуче задіюється низка інноваційних форм та методів навчання, які інтегруються у традиційний початковий процес завдяки інформаційно-комунікативним технологіям, де суб'єкти викладання й учіння взаємодіють на паритетній основі.

«З огляду на те, що фахова діяльність учителя української мови і літератури базується на інтеграції, то, відповідно і освітній процес, зорієнтований на формування високого рівня літературознавчої компетентності, має елементи інтегративності. Якість літературознавчої підготовки визначається в контексті інтегративних тенденцій, а отже, її кінцевим продуктом є літературознавча компетентність як інтегральна характеристика особистості і результат підготовки». (Базиль Л., 2011)

У контексті цього дослідження зроблено спробу актуалізувати інтеграційні елементи в освітньому процесі та розкрити можливості формування інтеграційно-літературознавчої компетентності студентів спеціальності Українська мова та література.

На основі аналізу програм та підручників з «Історії української літератури» для студентів закладів вищої освіти, які здійснюють підготовку майбутніх учителів української мови та літератури, виявлено, що матеріал розподілено за курсами й семестрами за одним принципом: відповідно до етапів літературного процесу. У межах кожного періоду визначено оглядові теми про основні тенденції розвитку, напрями, стилі, характерні особливості цієї літературної доби та монографічні теми, присвячені найяскравішим її репрезентантам. Викладачі-практики, спираючись на значні напрацювання літературознавчої, педагогічної та методичної науки, обирають відповідні методи, прийоми, інноваційні технології для реалізації програмових завдань.

Апробація методики викладання монографічних історико-літературних тем авторки статті дозволила узагальнити напрацювання з цієї проблеми й винести її для обговорення на сторінки науково-методичної преси. Основним методичним стрижнем вивчення цієї важливої складової історико-літературних курсів, на переконання авторки, є інтеграція змістова (внутрішньо- і зовнішньо предметна) та діяльнісна. Важливим підґрунтям успішного вивчення монографічних тем є створення відповідного навчального середовища, яке відображає інтеграційний аспект: підбір матеріалу для занять, форму їх проведення (різновиди лекцій, практичних), (аудиторні, позааудиторні), і технології, методи і прийоми, які застосовуються у поєднанні (традиційні, інноваційні).

Оскільки письменник та його творчість є продуктом конкретної епохи і її ж репрезентантом, тому інтеграція змісту з дисциплін «Історія та культура України» та «Історія української літератури» є очевидною. Контекст історичної доби можна відтворити тільки на основі інтегрованих знань про її «дух», який можна зрозуміти і сприйняти в комплексі: Найкращим чином це відобразить графічний систематизатор у вигляді універсальної синхронної таблиці-матриці з такими складниками: суспільно-політичні події, наукові досягнення, культурно-мистецькі здобутки, художня література. До цієї таблиці студенти звертаються у процесі вивчення всіх складників монографічної теми: біографії митця, загальної характеристики творчості, художніх текстів, – оскільки вона дає підґрунтя і матеріал для розуміння витоків, причин, спонук, які розкривають важливі аспекти у творчості автора.

Зовнішньопредметна інтеграція з педагогікою та психологією є доречною у процесі вивчення таких складників монографічної теми як біографія письменника, аналіз та інтерпретація художнього твору.

Інтеграція на діяльнісному рівні відбувається під час поєднання форм навчання (аудиторної та позааудиторної), традиційної та інноваційної технологій викладання.

У цій статті репрезентовано опрацювання монографічної теми «Іван Франко», яка вивчається на 2 курсі у контексті історії української літератури другої половини XIX ст. Важливість вивчення біографії письменника такого масштабу не потребує додаткових аргументів. В електронній медіатеці «Письменник як особистість», яка сформована авторкою дослідження на Googl-диску, є мультимедійна презентація «Іван Франко як особистість» (Овдійчук Л., 2016). Основним змістовим матеріалом є уривки з першоджерел (листів, спогадів про письменника, мемуарів самого митця, щоденникових записів) та фотопортрети письменника, дружини, друзів, а також документи, які засвідчують важливі життєві події, фото книг (виданих творів), ілюстрації до творів тощо. Таким чином у традиційний навчальний процес інтегруються новітні технології, які дозволяють візуалізувати і продемонструвати студентам оцифровані раритетні матеріали, спонукати до їх уважного прочитання, розуміння, аналізу, осмислення, критичної оцінки і з'ясувати, як сформувалася така особистість. На початковому слайді студентам запропоновано проблемне питання: «Хто він: обранець долі, геній, письменник-робітник», на яке треба дати відповідь на завершення лекції. Методику роботи з мультимедійною презентацією на засадах технології критичного мислення детально розкрито в авторській статті (Овдійчук Л., 2017).

Перегляд ММП (мультимедійної презентації) відбувається із застосуванням алгоритму, який передбачає різні аспекти інтеграційного вивчення життєпису митця. Історичний аспект розглянуто через дату народження і смерті, оскільки між датами – життя людини і відрізок історії: суспільно-політичні, культурні, мистецькі події, наукові відкриття були в цей час. Оскільки Франко жив у період, коли Західна Україна була частиною

Австро-Угорської імперії, то, відповідно, на його житті відобразилися політичні, суспільні події, які відбувалися в країні, світогляд формувалася під впливом різних чинників, оскільки письменник перебував в оточенні людей з різними суспільно-політичними поглядами, зазнав впливу багатьох новітніх ідей. Психологічний, світоглядно-філософський та соціальний аспекти розкрито на слайдах «Родовід». Освіту Івана Франка розкрито через соціально-культурний та моральний аспект. Адже рівень освіченості визначається не навчальними закладами, які він завершив, а своїм підходом до навчання, до самоосвіти й постійного самовдосконалення. Сферу діяльності опрацьовуємо за допомогою запитань: Чи працював за фахом, який здобував під час навчання? Як проявив себе у різних сферах діяльності? Як цьому сприяла освіта? Наступний чинник, який характеризує особистість, це вдача і характер. Найбільш доцільним є психологічний аспект розгляду. У процесі опрацювання з'ясовується, які риси характеру і вдачі визначальні, які з них допомогли досягнути в житті успіхів: в освіті, сферах діяльності, а які, навпаки, перешкоджали. Те, що Іван Франко охопив стільки сфер діяльності, є наслідком багатьох взаємопов'язаних чинників: родоводу, освіти, вдачі та характеру. Культурно-мистецький аспект розкриває обдарування, естетичні уподобання та захоплення митця. Із тих фактів, яке хобі мав, як відпочивав, можна зробити висновок, чи залежить світ уподобань людини від рівня його освіти, оточення, характеру і вдачі. Психологічний та моральний аспекти особистості досліджуємо через оточення (сім'я, друзі, колеги, наставники, відомі сучасники). Із матеріалів, які представлені в мультимедійній презентації, впливає, що Іван Франко перебував в оточенні високоінтелектуальних, освічених людей свого часу (М. Драгоманов, М. Павлик, Олена Пчілка, К. Гриневичева, М. Грушевський, Е. Ожешко, В. Ягич, Я. Каспарович, С. Крушельницька, О. Мишуга та багато інших видатних співвітчизників і закордонних друзів). Із першоджерел можна з'ясувати характер цих стосунків, ставлення, взаємовпливи.

Світогляд Франка розглядаємо через філософський аспект: які погляди мав на світ, на людське життя, його смисл, на релігію, на національне питання. Про це йдеться в листах письменника, спогадах про нього.

Таким чином, на основі алгоритмічних кроків репрезентуємо особистість одного з найяскравіших представників національної культури, літератури, історії другої половини XIX століття. У процесі розгляду актуалізуємо знання студентів з філософії (світогляд), психології (особистість, характер, вдача), історії (період, коли випало жити письменникові), тобто застосовуємо зовнішньопредметну інтеграцію. Інтеграція на діяльнісному рівні буде доречною під час узагальнення сприйнятого матеріалу. Для цього використовуємо стратегії критичного мислення. Зокрема, це «товсті» запитання: Що передувало формуванню особистості? Які чинники найбільше спричинилися до цього? Яка взаємозалежність освіти й сфери діяльності? Завдяки чому (кому)

сформувалася така видатна особистість? Чи сприяли цьому вдача, характер? Чи є взаємозалежність сфери діяльності письменника й рівня освіченості? Як залежить світогляд від рівня освіти й оточення?

Загальний огляд творчості опрацьовується студентами самостійно на основі матеріалу підручника у формі ментальної карти, у якій треба представити роди, жанри, стильові напрями, притаманні Франку як митцю слова. Оцінюються ментальні карти за такими критеріями: послідовність викладу, відображення взаємозв'язків та ієрархії жанрів і стилів у творчості письменника.

Внутрішньоопредметна інтеграція застосовується під час вивчення художніх творів, зокрема, між розділами літературознавчої науки про художню літературу. Взаємозв'язок біографії і творчості можна простежити за першоджерелами: листами письменника до друзів, дружини, до колег по журналістському і письменницькому перу. Таким чином виявляються задуми, ідеї, авторське бачення твору, що є важливим доповненням до його аналізу та інтерпретації. Відомо, що Франко працював у редакції польської газети «Kurier Lwowski», зокрема, у розділі кримінальної хроніки, і змушений був брати участь у судових засіданнях. Не одна судова справа дала поштовх до написання творів, наприклад, повісті «Основи суспільності», роману «Для домашнього огнища».

Під час вивчення монографічної теми основний акцент робимо на текстуальному вивченні художніх творів. Важливим доповненням до аналітико-синтетичної роботи над змістом і формою твору є інтеграція сприймання і розуміння художньої літератури з іншими видами мистецтв. Творчість Івана Франка є яскравим прикладом того, як взаємодіє цей процес. Уже з мультимедійної презентації «Іван Франко як особистість» студентам відомо про поїздку письменника в Італію та про враження від неї, зафіксовані в листах самого письменника до А. Кримського, до дружини та дітей, а також у спогадах дочки Анни Франко «...Тато мав нагоду оглядати знамениті твори ... Михайла Ангела*, Леонардо да Вінчі, Рафаеля та ін.» (Франко-Ключко, 2010: 125) (*Так Анна Франко на український манер назвала Мікеланджело). Згодом ці враження лягли в основу кількох творів, зокрема сонета «Сікстинська мадонна», поеми «Мойсей». Чиним чиним, на ці мистецькі шедеври студенти подивляться очима Франка через його естетичне сприйняття, відображене у творах. Сонет побудований на грі естетичних емоцій та на протиставленні вражень: «Хто смів сказати, що не богиня ти?» Щодо поеми «Мойсей», то, за спогадами А. Франко: «З поїздки привіз тато альбоми з репродукціями визначних малярів, прекрасні венецькі мозаїки і великий образ статуї Мойсея. Цей образ зараз же примістив у себе в спальні на стіні» (Франко-Ключко, 2010: 126) Отже, ця скульптура справила на нього особливе враження. Аналізуючи поему, звертаємо увагу на цей факт, як на один із важливих епізодів історії її створення та на естетичних враженнях автора, які він втілює в образі Мойсея.

Ще одним важливим аспектом під час аналізу ліричних творів є твори Франка, покладені на музику (а їх більше десятка). Окрім тих, що стали класикою «Ой ти дівчино, з горіха зерня», «Як почувеш вночі...», «Червона калина», є ТОП-7 пісень сучасних українських виконавців на вірші Івана Франка. Важливо навчити студентів аналізувати ці тексти: «Човен» (гурт «Один в каное»), «На суді» (Степан Стук «Кашляющий ед»), «Знаєш» (В. Козловський), «Отсе тая стежечка» (Х. Соловій), «Червона калина» (Sofi Fraser), «Орач» («Кому вниз»), «Сипле сніг» (Т. Чубай). у взаємодії слова й мелодії, голосу та манери виконання. Для цього задіємо знання з музикоознавства, зокрема, про сучасні стилі (рок, реп, фанк, фолк,) Наприклад, як пояснює виконавець Степан Стук “Надіюсь, Іван Якович Франко одобрив би, як я зробив реп з його напрочуд сильного і влучного вірша “На суді”, що був написаний в далекому квітні 1880-го. Актуальність цих слів зашкалює і сьогодні”, (ТОП-7 пісень, 2020). Питання, які формулюємо, поєднують літературний текст і музику: Чому саме цей текст зацікавив С. Струса-репера? Як ритм підсилює зміст? Визначте розмір поезії і поясніть, чи чому саме реп підходить для озвучення цього тексту? Як поділ фрази на такти сприяє глибшому проникненню у текст поезії? На яких фразах, словах акцентує виконавець? Що додають рухи для розуміння головної думки поезії, пісні? Як доповнює текст візуалізація? Що вона дає для розуміння світогляду, життєвої позиції, ставлення до проблем, викладених у тексті Івана Франка як автора вірша та С. Стука як автора пісні і виконавця? Що спільного у цих творчих особистостей?

За бажанням студенти опрацьовують інші тексти із ТОП-7 пісень Франка. Така аналітико-синтетична робота над змістом і формою тексту сприяє інтеграції сприймання і розуміння літературних творів і музики.

Ефективність інтегрування навчальної та позааудиторної виховної діяльності доведена практикою: авторка статті має досвід більш глибокого за змістом і різноманітного за формою опрацювання студентами монографічних тем під час проведення літературознавчих турнірів, брейн-рингів, конкурсів, вікторин тощо. Підготовка до таких заходів передбачає кілька етапів: від розробки сценарію, підготовки завдань різної складності, вибору команд учасників до організації та проведення дійства. Брейн-ринг «Іван Франко у рецепції сучасного студента-філолога», який відбувався у Міжнародному економіко-гуманітарному університеті імені академіка Степана Дем'янчука, є прикладом інтеграції навчальної, організаційної, виховної форм діяльності. Адже «будь-який заклад освіти – це система полікультурного простору, який оперує мережею смислів освітньої, виховної, ціннісно-культурної, моральної, поведінкової, соціальної спрямованості» (Полянкіна С., 2013: 77)

В організації та проведенні цього заходу брали участь студенти четвертого курсу спеціальності «Українська мова та література», «Мова та література (англійська)», учасниками були команди першого, другого, третього курсів (ті, хто не був учасником, допомагали команді у підготовці і брали участь як групи підтримки під час проведення брейн-рингу.

Результатом проведення для усіх учасників стали значно глибші і різнобічніші знання з теми «Іван Франко. Життя і творчість» у взаємозв'язках з мистецтвом, перекладознавством, компаративістикою. Окрім формування предметних компетентностей, власне організатори та учасники вчилися працювати в команді, формували навички роботи з ІКТ та з іншими технологіями (проектною, критичного мислення), тобто оволодівали загальними та фаховими компетентностями. Одночасно це ціннісно-культурний, моральний, поведінковий, соціальний вплив на особистість студента.

Таким чином у процесі вивчення історико-літературних монографічних тем у студентів формуються інтегративні знання, вміння та навички, які трансформуються у предметні (у курсу «Історії української літератури») та загальні компетентності, наприклад, «Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями», «Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій». (Освітньо-професійна програма, 2018). Тобто можна стверджувати, що у процесі такого навчання у майбутніх учителів української мови та літератури формується інтеграційно-літературознавча компетентність, яка є ваговою складовою їхньої професійної підготовки

Висновки. Отже, авторська методика інтегрованого вивчення історико-літературних монографічних тем засвідчила позитивні результати. Змістова та діяльнісна інтеграція допомагає всебічно розкрити запропонований навчальний матеріал, формувати загальні, предметні й фахові компетентності.

З огляду на позитивні результати інтеграційного вивчення монографічних історико-літературних тем, необхідна апробація означеної методики в закладах вищої освіти, які готують майбутніх учителів української мови та літератури. Перспективними є наукові пошуки щодо вивчення монографічних тем з «Історії зарубіжної літератури» на засадах змістової та діяльнісної інтеграції з «Історією української літератури».

Література

1. Базиль Л. О. Формування літературознавчої компетентності майбутніх словесників шляхом інтеграції історико-літературних курсів // Current problems of human society development // Materials digest of the VII-th International Scientific and Practical Conference (Odessa, London, July 21 – 28, 2011): International Academy of Sciences and Higher Education London, Great Britain, 2011. – р. 15–18. URL: <http://gisap.eu/ru/node/717> (дата звернення: 14.10.2020).
2. Навчальний план підготовки здобувачів вищої освіти. Галузь знань: Освіта/Педагогіка Спеціальність 014 Середня освіта (Українська мова та література). Освітній рівень: Бакалавр. 2018. URL: <https://www.megu.edu.ua/uk/istoriko-filologichnij/kafedra-ukrainskoi-movi-ta-literaturi/> (дата звернення: 09.10.2020).

3. Нічишина В. В. Про науково-теоретичні засади підвищення ефективності професійної підготовки майбутніх учителів на основі інтегративного підходу. Наукові записки. Сер. Пед. науки. Кіровоград, 2014. №134. С.178 – 182.
4. Овдійчук Л. М. Іван Франко як особистість. Мультимедійна презентація. URL: <https://drive.google.com/file/d/1c7Dqgign1m1ANQTpg211R8BCGTm9Ew6O/view?usp=sharing> (дата звернення: 14.10.2020).
5. Овдійчук Л. М. Іван Франко як особистість (до проблеми вивчення біографії письменника на основі мемуарної та епістолярної спадщини у загальноосвітній школі та ВНЗ // *Українська мова та література у школі*. 2017. №1. С. 18-26.
6. Освітня професійна програма 014 Середня освіта (Українська мова та література). 2018. URL: <http://www.megu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/04/OPP-2016-2018-uml.pdf> (дата звернення: 30.09.2020).
7. Полянкина С. Ю. Понятіе інтеграції в категориальном аппарате философии образования // *Интеграция образования*. 2013. №2. С.76-82.
8. ТОП-7 пісень сучасних українських виконавців на вірші Івана Франка. URL: <https://www.amazingukraine.pro/lifestyle/top-7-pisen-suchasnyh-vukonavcziv-na-virshi-ivana-franka-video/> (data zvernennia: 14.10.2020).
9. Франко-Ключко А. Для тебе, тату. Київ: Ярославів Вал, 2010. 574 с.

References

(Транслітерація)

1. Bazyl L. O. Formuvannia literaturoznavchoi kompetentnosti maibutnikh slovesnykiv shliakhom intehratsii istoryko-literaturnykh kursiv // Current problems of human society development // Materials digest of the VII-th International Scientific and Practical Conference (Odessa, London, July 21 – 28, 2011): International Academy of Sciences and Higher Education London, Great Britain, 2011. – r. 15–18. URL: <http://gisap.eu/ru/node/717> (data zvernennia: 14.10.2020) [in Ukrainian].
2. Navchalnyi plan pidhotovky здобувачів вищої освіти. Haluz znan: Osvita/Pedahohika Spetsialnist 014 Serednia osvita (Ukrainska mova ta literatura). Osvitnii riven: Bakalavr. 2018. URL: <https://www.megu.edu.ua/uk/istoriko-filologichnij/kafedra-ukrainskoi-movi-ta-literaturi/> (data zvernennia: 09.10.2020) [in Ukrainian].
3. Nichyshyna V. V. Pro naukovo-teoretychni zasady pidvyshchennia efektyvnosti profesiinoi pidhotovky maibutnikh uchyteliv na osnovi intehratyvnoho pidkhotodu. *Naukovi zapysky. Ser. Ped. nauky*. Kirovohrad, 2014. № 134. S.178 – 182 [in Ukrainian].
4. Ovdiiichuk L. Ivan Franko yak osobystist. Multymediina prezentatsiia. URL: <https://drive.google.com/file/d/1c7Dqgign1m1ANQTpg211R8BCGTm9Ew6O/view?usp=sharing> (data zvernennia: 14.10.2020) [in Ukrainian].
5. Ovdiiichuk L. M. Ivan Franko yak osobystist (do problemy vyvchennia biohrafii pysmennyka na osnovi memuarnoi ta epistoliarnoi spadshchyny u zahalnoosvitnii shkoli ta VNZ // *Ukrainska mova ta literatura u shkoli*. 2017. №1. S. 18-26 [in Ukrainian].

6. Osvitnia profesiina prohrama 014 Serednia osvita (Ukrainska mova ta literatura). 2018. URL: <http://www.megu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/04/OPP-2016-2018-uml.pdf> (data zvernennia: 30.09.2020) [in Ukrainian].
7. Poljankina S. Ju. Ponjatie integracii v kategorial'nom apparate filosofii obrazovanija // *Integracija obrazovanija*. 2013. №2. S.76-82 [in Russian].
8. TOP-7 pisen suchasnykh ukrainskykh vykonavtsiv na virshi Ivana Franka. URL: <https://www.amazingukraine.pro/lifestyle/top-7-pisen-suchasnyh-vykonavcziv-na-virshi-ivana-franka-video/> (data zvernennia: 14.10.2020) [in Ukrainian].
9. Franko-Kliuchko A. Dlia tebe, tatu. Kyiv: Yaroslaviv Val, 2010. 574 s [in Ukrainian].

АНОТАЦІЯ. У статті визначено основні засади інтеграційного вивчення історико-літературних монографічних тем у процесі підготовки майбутніх учителів української мови та літератури. Для реалізації міждисциплінарної інтеграції запропоновано універсальну таблицю-матрицю «Історична доба: суспільно-політичні, наукові, літературно-мистецькі явища». Репрезентовано вивчення монографічної теми «Іван Франко. життя і творчість» та її складників: біографії, загального огляду творчості, вивчення окремих творів за допомогою інтегрування у традиційний навчальний процес новітніх технологій: мультимедійних презентацій з алгоритмічним супроводом для їх перегляду. У дослідженні акцентовано на аналітико-синтетичній роботі над змістом і формою виучуваних творів через інтеграцію сприймання і розуміння художньої літератури з іншими видами мистецтв: живописом, скульптурою, музикою, кіно. Узагальнено й оприлюднено методичні розробки з інтеграційного вивчення монографічних тем та дані з апробації авторської методики щодо формування інтеграційно-літературознавчої компетентності, яка є вагомою складовою професійної підготовки студентів спеціальності Українська мова та література.

Ключові слова: історико-літературні монографічні теми, майбутні вчителі української мови та літератури, міждисциплінарна інтеграція на рівні змісту, інтеграція на діяльнісному рівні, алгоритм перегляду мультимедійних презентацій, інтеграційно-літературознавча компетентність.

Овдийчук Лилия. Интеграционное изучение историко-литературных монографических тем в процессе подготовки будущих учителей украинского языка и литературы. В статье определены основные принципы интеграционного изучения историко-литературных монографических тем в процессе подготовки будущих учителей украинского языка и литературы. Для реализации междисциплинарной интеграции предложено универсальную таблицу-матрицу «Историческая эпоха: общественно-политические, научные, литературно-художественные явления». Представлено изучения монографической темы «Иван Франко.

жизнь и творчество» и ее составляющих: биографии, обозрения творчества, изучения отдельных произведений с помощью интегрирования в традиционный учебный процесс новейших технологий: мультимедийных презентаций с алгоритмическим сопровождением для их просмотра. В исследовании акцентировано на аналитико-синтетической работе над содержанием и формой изучаемых произведений через интеграцию восприятия и понимания художественной литературы с другими видами искусств: живописью, скульптурой, музыкой, кино.

Обобщены и обнародованы методические разработки по интеграционному изучению монографических тем и данные по апробации авторской методики по формированию интеграционно-литературоведческой компетентности, которая является важной составляющей профессиональной подготовки студентов специальности Украинский язык и литература.

Ключевые слова: историко-литературные монографические темы, будущие учителя украинского языка и литературы, междисциплинарная интеграция на уровне содержания, интеграция на деятельностном уровне, алгоритм просмотра мультимедийных презентаций, интеграционно-литературоведческая компетентность.